

ugyanakkor életmódjuk, rituáléik és szokásaik egy új-neolit közösségre utalnak. Az a modell, amely a *Mad Max*től *Az útig* dominálja a poszt-apokaliptikus filmeket,²² itt fordítva áll, hiszen nem a világ egésze esett vissza egy sokkal korábbi civilizációs szintre, hanem egy olyan eldugott hely közössége tett így, amely az autópályáról letérve az országon belül elérhető, még hozzá a felderítetlen sivatag, a sötét erdők és az érintetlen sziklarengettek tájékán. Vagyis kényelmes otthonainktól karnyújtásnyira laknak a kannibálok. Nincs mit tenni: az ellenség és a Máság immár belül van.

22 Bővebben lásd Békés Márton, *Az utolsó idők tanúi. Az apokaliptikus képzelet filmes megfogalmazása*, Kommentár 2011/5., 82–95.

Hammer Ferenc

OHIO ROCK

„all the best art comes from people who feel like they don't belong”

Humans of New York, Facebook, 2016. 03. 10. 20:45

Kelet-Közép-Európából az amerikai középnjugatra menni egyszerre jelent átlépést egy minden ízében ismeretlen túl-világba, azaz olyan helyre, amely tényleg túl van minden elképzelhetőn, és egyszerre jelent a káká-európai szív és lélek számára megejtően ismerős tapasztalatokat is. Ismeretlen, hisz' mi a búbánatért is járna nálunk péntek délutánonként kocsmákban rendezett fehérnemű-bemutatókra bárki? Olyanokra, amelyeken a kreatív tartalom (véltetőleg) a hiányosan öltözött fiatal női test lenne, cserében túlárzott, pornográf házi videók készítéséhez (véltetőleg) igen alkalmas alsóneműk megvásárlásának hangsúlyosan szorgalmazott lehetőségével. És ismerős, mert hisz' Daytonban pont ugyanazzal a szikár eltökéltséggel szállnak fel a nagyváros felé tartó Greyhound buszra egy kisbörönddel fiatalok (most innen el és soha ide vissza), mint ahogy az a Délibáb Intercityre felszálló nyíregyházi fiatalok közül soknak a fejében is munkál. És akkor a Lutonba tartó Wizzair-járatot ne is említsük. Ahogy az amerikai középnjugat sokak számára a keleti és a nyugati part közötti szálljfolóte ország, „flyover country”, úgy jelenti a „közép” felénk a Kelet és Nyugat közötti hintazónát, ami nincs se itt, se ott, mostanában egyre inkább se ott, de ez most mellékszál.

Ez a szöveg többek között azért is jöhetett létre, mert dolgoztam régebben egy évet Ohióban, és azóta is rendszeresen járok oda vissza. 1991 végét írjuk, a vasfüggöny alig két éve bomlott le, és a volt kommunista országokból érkező első fecskék egzotikus lényeknek számítottak akkor a középnjugaton. Egyszer a mosodában egy húszévesforma fiatalember meghallva az akcentusomat, megkérdezte, honnan való vagyok. „Hungary” – mondtam. „Az Észak-Afrikában van?” – kérdezte. Mire én, hogy nem, attól északabbra kicsit. „Lehet ott bűvárkodni? Nagyon szeretek bűvárkodni.” Erre én, hogy nem nagyon. Ott nincs ugyanis tenger. Kiderült lassan, hogy nincs közös témánk, ennyiben maradtunk. Sokan elmondták már, hogy Amerikában kivételnek és teljesítménynek számít, ha útlevele van valakinek, hiszen az

alaszka gleccserek és a floridai pálmafás homokstrandok között tényleg nehéz olyan dolgot mondani, ami nem található meg az Államokban, beleértve működő vulkánokat, több úrhajókilövő bázist, világhíres attrakciókat, mint Las Vegas vagy Disneyland és számos globálisan is jelentős gazdasági és kulturális központot. Mindemellett az amerikai tapasztalatnak érzékelhető része egy afféle *grassroots* Monroe-elv is, azaz egy alulról jövő, tiszteletteljes érdektelenség a világ többi részével kapcsolatban. Minél inkább elhagyja a keleti vagy nyugati partvidéket az ember a kontinens belseje felé, annál inkább érezhetővé válik számára mindez. És minél kisebb településre megy az ember, még annál is jobban. Egyszer a feleségem beszélgetett egy daytoni atyafival, aki az íróna legkisebb szikrája nélkül fejtette ki a következőt: „Nem tudom, hogy mit vannak oda annyira az európaiak, hogy királyuk van nekik. Nekünk is van. A Király. Elvis.”

Mindezen sokszor kiábrándító, sokszor gunyoros beállítások lát-tán könnyű lenne kinevetni az ohioiak vagy általában a középnyugati emberek életét. És valóban, nehéz olyan helyet találni a világon, ahol a látszat és a realitás vagy a tettetés és a valóság kombinációi viccesebb helyzeteket szülnek, mint Akronban, Daytonban vagy Ketteringben. Jól foglalja össze ezt a világot egy, a kilencvenes évekből származó kép.¹ Dayton belvárosa látszik rajta, ami eleve hat utca keresztben és öt sugárút hosszában, afféle makett-Manhattan. Az East 6. utca 136. szám alatt egy szexbolt és egy kegytárgybolt egymás mellett várja a vásárlókat. Rettenetesen törvénytisztelő emberek élnek itt. Egyszer vettünk egy pár üveg bort egy daytoni *liquor store*-ban, mire megkérdezte a kasszánál az eladó, biztos lehet-e abban, hogy a boltból kilépve nem nyitjuk-e ki valamelyik üveget. Öntudatosan persze azt válaszoltuk, hogy egyáltalán nem lehet biztos benne, mire a boltos közölte, hogy akkor viszont nem adja el nekünk a bort. Visszakérdeztem, hogy ha azt mondjuk, hogy nem nyitjuk ki, akkor eladja-e nekünk, mire bólintott s mondta, hogy ha azt állítjuk, hogy nem bontjuk ki a bort, akkor neki nincs mit kételkednie ebben. E törvénytisztelet együtt jár a – még középnyugati normák szerint is – kiemelkedő szegregációval. A legjobbban Clevelandben és Cincinnatiiban különül el egymástól földrajzilag, városfejlesztésileg, anyagilag és kulturálisan a fekete és a fehér lakosság. Egyszer elmentem például Daytonban egy PIL – Big Audio Dynamite-koncertre a Hara Arenába. A jó kétezres közönségben talán ha két

1 Lásd <http://gtty.im/1R35FXH>.

feketét láttam. Ha az ember se túl lassan, se túl gyorsan nem hajt, gyakorlatilag esélytelen, hogy megállítsa a rendőr, mert a helyi szokások szerint az súlyos modortalanságnak számítana. Hacsak nem vagy fekete – tette hozzá egy volt daytoni kollégám fekete férje, akit azóta tisztázatlan módon lelőttek ismeretlenek. Ugyanakkor viszont a Dayton melletti Yellow Springsben van az Antioch College nevű bölcsészegyetem, mely Amerika-szerte híres (másoknak pedig hírhedt) innovatív pedagógiájáról és szókimondó szellemiségéről.

A globális nagyvilág és a legsúlyosabb kisvárosi homály keveredik ebben a világban. Amikor a helyi flancos olasz étteremben kihozott nekünk a kezdő pincérlány egy konyakot és egy kapucsínót, kíváncsian kérte, áruljuk már el neki, melyik melyik, mert ő eddig csak hallott ezekről a dolgokról. A daytoni repülőtéren vezető haditechnikai cégek hirdetnek az utazóknak – *We innovate, you dominate* (komolyan) –, míg a járókelő jó eséllyel számíthat arra, hogy kihívják a rendőrséget, ha gyalogosan besétál egy kertvárosi utcába, mivel oda emberemlékezet óta nem tette be a lábát ismeretlen. Pont az isten háta mögöttség tette oly misztikussá a daytoni Wright Patterson légibázist is, ahol amúgy a néphit szerint a legendás 18-as hangárban gyűjti a US Air Force az összeszedett UFO-darabokat, a boszniai háborúban érdekelt szerb, horvát és bosnyák vezetőket pedig Bill Clinton lényegében bezárta ide, és addig nem engedte ki őket, míg meg nem alkották a később daytoni békeszerződésként ismertté vált megállapodást. Ohio maga a marginalitás, ugyanakkor mégis az amerikai *heartland*-tapasztalat veleje, a legigazibb Amerika. Nem véletlen, hogy Ohio a második legpontosabb *bellwether state*, azaz olyan állam, amelynek szavazói preferenciája pontosan tükrözi az egész ország politikai irányultságát elnökválasztás idején. De notórius *swinging state* is, azaz hol ide, hol oda szavazó állam, így pedig olykor maga dönt el elnökválasztásokat.

Nem is olyan könnyű megismerni persze ezt a világot. Autóval mentünk Chicagóba, még 1992-ben, és amikor az indianai államhatáron ki volt téve három fehér kereszt, akkor nagy tudálékosan mondtam, hogy itt biztos sokan laknak a balti államokból, mert Tallinnban van pont ilyen emlékmű. Valamivel később George kollégám – az Ohio State Buckeyes (amerikai egyetemi futballcsapat) militáns híve – kedélyesen, kávéját kavargatva felvilágosított, hogy a három keresztet az indianai Ku Klux Klan teszi ki, mintegy a miheztartás végett az arra utazó idegenek számára. Vagy például az 1992-es Los Angeles-i zavargások idején, azt követően, hogy az esküdtszék felmentette a Rodney

Kinget megverő rendőröket, a munkahelyemen mondtam, hogy milyen jó lenne megbeszélni ezt a dolgot, mire egy kolléga szelíden félrehívott, és azt tanácsolta, hogy ezt az amúgy tényleg nem rossz ötletet inkább jegeljem, mert kiszámíthatatlan következményei lennének, ha kiderülne: egyik-másik munkatársunk miként vélekedik a feketékről vagy a fehérékről. A legjobban viszont akkor lepődtem meg, amikor Budapestről Daytonba érkezve először buszoztam el a belvárosba. Gondoltam, megnézem, milyen a pörgés. Fel és alá sétálgattam a hat utcán és az öt sugárúton, és csak az járt a fejemben, hogy lehet az, hogy alig vannak kocsmák vagy boltok a belvárosban, és miért csak egy koldussal és egy rendőrrel találkoztam járókelőként? Aztán megtudtam, hogy a középosztály húsz évvel korábban elköltözött a kertvárosba, és a Dayton Mallba jár vásárolni. Ezért lehetett a várostól 1 (azaz egy) dollárért házat venni a belvárosban azzal a megkötéssel, hogy az új lakó felújítja azt és oda is költözik. Akkor már nem is voltam túlságosan meglepve, amikor a könyvesboltban kértem egy daytoni útikönyvet (ajándéknak szántam), mire az eladó közölte, hogy olyan neki nincs. Meg amúgy se kért még ilyet senki. És egyébként se szoktak turisták jönni Daytonba.

Ohio csak egy kicsit nagyobb Magyarországnál, és pont ezzel arányosan laknak csak egy kicsit többen ott, mint itt. Jó tizenegymilliónyian. Viszont a globális popkultúrához jó tízszer annyit adtak hozzá, mint a München és Vancouver között elterülő félföldnyi terület lakossága összesen. Gondoljunk csak arra, hogy Canton OH-ból, a Szolnoknál valamivel kisebb népességű városból származik Marilyn Manson és Macy Gray is. Ez a koncentráció talán kíván némi magyarázatot.

Kezdjük a korai úttörőkkel. Screamin' Jay Hawkins, a vuduelemekkel gazdagított koporsós rock kitalálója, egykori alaszkaiboxbajnok és későbbi pátriárka (biográfusai valahová ötven és hetven közé teszik gyermekei számát) a festői Clevelandben kezdte pályáját. (Egy csodálatos cameóban felbukkan amúgy Jarmusch *Mystery Train*jében is.) A Pere Ubu, különösen is David Thomas már akkor posztpunk *kraut-head* volt, amikor a punkról még nem is hallottak harangozni. Mindezeket a fejlesztéseket szintén Clevelandben sikerült megvalósítania. A *Final Solution* '75-ből,² ahogy már a címe is utal rá, téziseket fogalmaz meg az amerikai vidéki városi élet természetével kapcsolatban. Ilyesfélét például: „úgy tűnik, a természetes kiválasztódás áldozata

2 Pere Ubu, *Final Solution*, bit.ly/1RfOhed.

vagyok” („Seems I'm a victim of natural selection”), ami ugyan szélesre taposott ösvény volt a 20. század második felének nonkonform popkultúrájában Amerikában és máshol is, ám szavatolom, hogy ha az olvasó megnyitja a linket, sose lesz képes kitörölni elméjéből Thomas titokzatos vonyítását és azokat a monoton basszusokat. A Pere Ubu ikertestvére a Dead Boys, mivel a két zenekar a clevelandi supergroup, a Rocket From the Tombs kettéválásából született. Aki látni akar egy jó példát a jelen dolgozat mottójában foglaltakra, az nézze meg, mit művel egy láncait letépő ohioi suttyó, Stiv Bators énekes a New York-i CBGB's színpadán 1977-ben.³

Clevelandről a magyar honfikebel régebben azt tartotta fontosnak megemlíteni, hogy némely buszon a mi nyelvünkön is bemondták a megállókat, mert olyan sok hazánkfia lakott egyes környékeken – még a 19. és a 20. század fordulóján érkező emigrációból valók. Kevésbé régről pedig a szintén ohioi (Akronból származó) Jim Jarmusch *Florida, a paradicsom (Stranger Than Paradise)* című 1983-as filmjének clevelandi jelenete lehet emlékezetes, amelyben a meglátogatott öreg néni (Aunt Lotte) nem tud rendesen beszélni az őt felkereső Molnarokkal és barátjukkal, Willie-vel, beszéljenek akár angolul, akár magyarul. Hogy az efféle nonkonformista filmekben mi lenne a metafora és az allegória, azt meghagynám Müllner doktornak, ám annyi azért megjegyzendő, hogy ebben a jelenetben Clevelandet egy olyan idős karakter jelöli, aki semmilyen ismert nyelven nem tud rendesen.

Nézzünk is át Akronba, ami nagyjából negyven mérföldre, kevesebb mint egyórányi autózásra van Clevelandtől, épp délre. Lélekszáma jó debrecennyi város. Jarmusch és Akron viszonya jól modellezi az amerikai nonkonformista művész viszonyát szülőföldjéhez. Tom Waits ezt mondja Jarmuschról: „[Ohio] nagyon lapos. Lapos helyeken sokat álmodozik az ember. Megtanulsz problémákat megoldani. Ohio hat amerikai elnököt adott. És Jimet.”⁴ Nem kell azt gondolnunk, hogy az ohioi élet feltétlenül valami szörnyű dolog: maga Jim Jarmusch beszél fontos családi indítatásokról és arról is, hogy aztán egyszer csak menni kellett. „Az anyai nagyanyám elképesztően inspiráló volt számomra. A tizenhatodik születésnapomra megkaptam tőle Proust Moncrieff-fordítását. Mindenfélét csinált: keleti szönyegekkel kerekedett, ismert cigányokat és ő ismertetett meg engem az amerikai bennszülöttek

3 The Dead Boys, *Sonic Reducer*, bit.ly/1RjObMj

4 Lynn HIRSCHBERG, *The Last of the Indies*, The New York Times Magazine 2005. július 31., www.nytimes.com/2005/07/31/magazine/the-last-of-the-indies.html.

kultúrájával. Tizennégy éves koromra már felfedeztem a beatkultúrát és a rock 'n' rollt, és tudtam, hogy le akarok lépni Akronból. Mire tizenhét lettem, már nem voltam ott.”⁵

Jarmusch amúgy sokat foglalkozik ohioi gyökereivel, illetve az azoktól való megszabadulás kérdésével. „Ohio olyan, mint New Jersey – sorozatgyártott, nagyon ronda. Ohioban felnőni csak arról szól, hogy azon spekulálsz, hogy kerülhetsz ki innen.”⁶ Másutt meg azt mondja, hogy valamilyen módon az is inspirációt jelentett számára, hogy sokszor gondolt arra: sose jut ki a kisvárosi környezetből.⁷ Az elvagyódás láthatóan fontos szervezőelve az amerikai társadalomnak, mindennek előtt a változás ígérete miatt, mely motívum magának a popkultúrának is fontos eleme. Tucátjával lehetne idézni a kisvárosból kirobbanó tizenévesek balladáit, akik aztán vagy megcsinálják a szerencséjüket, vagy pedig visszahullanak a kertvárosi semmibe. Madonna karrierje az előbbire példa, a Hot Chocolate fűlbemászó *Emmá*ja pedig az utóbbi esetet dolgozza fel.⁸ Jarmusch pontosan leírja, hogy érezte magát, amikor Akronból Manhattanbe került: „Rájöttem, hogy teljesen rendben volt, ha te voltál a legfurcsább ember a világon, és ha mentél három sarkot, akkor biztos találkoztál valakivel, aki még nálad is sokkal furcsábban festett.”⁹

1992-ben Daytonban sokat buliztunk a kollégákkal. Csupa fiatal, az egyetem után alig pár évvel. A sokadik összejevetelt követően én is meghívtam magamhoz a többieket, és főztem nekik valami magyarságot. (Az Unicum egyöntetű elutasításban részesült, egyedül a svéd származású világlátott kollégának ízlett.) A buli előtt mindenkinek a lelkére kötöttem, hogy hozzon magával egy idegent is, mert kezdett már unalmassá válni, hogy mindig ugyanazok jelentek meg a partikon. Megjött mindenki, és senki nem hozott senkit. Az egyikük azt mondta, ő még csak fél éve van itt, és nem ismer senkit. A másik ugyanezt, bár ő már egy éve ott élt. És így tovább. Gondoltam, akkor megkérdem az egyetlen

5 Uo.

6 Karen SCHOEMER, *On The Lower East Side With: Jim Jarmusch; Film as Life, and Vice Versa*, The New York Times 1992. április 30., www.nytimes.com/1992/04/30/garden/on-the-lower-east-side-with-jim-jarmusch-film-as-life-and-vice-versa.html?pagewanted=all.

7 Dennis LIM, *A Director Content to Wander On*, The New York Times 2009. április 23., www.nytimes.com/2009/04/26/movies/26lim.html?pagewanted=all.

8 A Hot Chocolate *Emma* című dalának szövegét lásd www.lyricsmode.com/lyrics/h/hot_chocolate/emma.html.

9 Melena RYZIK, *This Time, Jim Jarmusch Is Kissing Vampires*, The New York Times 2014. április 3., www.nytimes.com/2014/04/06/movies/this-time-jim-jarmusch-is-kissing-vampires.html.

helybelit, ő csak nem mondhatja, hogy nem ismer senkit. Ő viszont azal védekezett, hogy neki már minden barátja elköltözött Daytonból.

Nem volt ez másképp a szintén ohioi illetőségű Kim Dale esetében sem, aki a daytoni megpróbáltatások elől egészen Bostonig menekült, hogy belekezdjen a Pixiesbe. Így emlékszik: „[Daytonban] a hajmetál ment, és azt utáltuk. A lányoknak fehérnadrágos szexi kurváknak kellett öltözniük, és a rock nem volt megengedett nekik. [...] Kocsmákban játszottunk és nem érdekelt, mit mondtak az emberek. Végülis tudtuk, hogy ezek itt ugyan nagyon kemény csávóknak gondolják magukat, de semmit sem értenek az egészről.”¹⁰

Akron igazi alternatív kulturális epicentrum (emlékezzünk, nagyjából Debrecen méretű településről beszélünk), hiszen Jarmusch mellett innen indultak a flúgosfutam-alternativitás olyan hőroszai, mint Lux Interior a Crampsból vagy a DEVO mint olyan. Vagy épp Chrissie Hynde, aki a Pretenders mellett is igen komoly életművel rendelkezik. Nem is számítva az olyan dolgokat, amelyek csak *majdnem* sikerültek neki. A „majdnem sikerült” márpedig megint csak a kisvárosból induló sors jellegzetességének számít. Chrissie Hynde-nek például majdnem sikerült hozzámennie Johnny Rottenhez, aztán Sid Vicioushoz is, majdnem ő lett a Damned gitárosa, majdnem lett egy sikeres zenekara Mick Jonesszal a Clashból, de aztán mégsem. Akronban csinált azért a végén egy vegán éttermet, de az is bezárt. Hynde sosem titkolta, hogy honnan jött és hová tart. „Akronban, otthon amolyan Normális Jóska voltam. De koncertekre Clevelandbe jártunk. Úgyhogy többnyire olyan fiúkba voltam szerelmes, akik ezekben a zenekarokban játszottak, és akikkel nem is találkoztam sose. Ha látod Brian Jonest vagy később Iggy Popot, akkor egy idő után már nem érdekelnek az otthoni fiúk. Hát hogy is mondjam, nagyobb dolgokat forgattam ekkor már a fejemben.”¹¹

Feltűnhet, hogy az ohioi alternatív kulturális miliő milyen sokat mérít pszichiátriai kórismékből és további botránykeltő devianciákból. Igazán csak GG Allin hiányzik ebből a társaságból, ám ő egy New Hampshire-i *white trash* gettóban tengette fiatalságát félőrült apja által családilag terrorizálva. A Cramps volt az első *psychobilly* zenekar: a mentális zavarokat a kreativitás szolgálatába állították. Legfontosabb lemezük címe *Koncert a Napa Állami Elmeógyógyintézetben (Live at*

10 Jude ROGERS, *‘It used to be about music. Now, without the drink, it’s good to go back to that’*, The Guardian 2009. május 3., www.theguardian.com/music/2009/may/03/breeders-interview-pixies-kim-deal.

11 Kurt LODER, *‘The Pretenders’ Leather Love Songs’*, The Beat Patrol 2008. szeptember 6., beatpatrol.wordpress.com/2008/09/06/kurt-loder-the-pretenders-leather-love-songs-1980.

Napa State Mental Hospital). Megjegyzendő, hogy nagyjából ebben az időben az URH szintén egy pszichiátriai klinika udvarán tartotta az első koncertjét Budapesten. Fontos látnunk, hogy a pszichotikus tapasztalatok hajszolása során nem kellett sokat fáradozni Ohióban, hiszen a columbusi Billy Milligan (akit rablások és nemi erőszak miatt állítottak bíróság elé) azzal szerzett hírnevet magának és szülőföldjének, hogy nem kevesebb mint huszonnégy mentális alteregót tudott megjeleníteni az őt vizsgáló orvosoknak. Végül többszörös személyiségzavar-kórisméje alapján nem tartották alkalmasnak arra, hogy a bíróság büntetőügyben ítéletet hozhasson felőle.

A TopTenz blog külön posztot szentel a clevelandi sorozatgyilkosoknak, akiknek a teljesítménye a pszichokriminalitás globális központjává teszi Clevelandet.¹² A flúgos rock vezéralakja, a Canton, OH-i illetőségű Marilyn Manson pedig Wiki-oldalán fontosnak tartja megemlíteni, hogy családi hagyományként tisztelhetette nagyapjának szexuális fetisiszta szokásait, beleértve az állatokkal folytatott nemi életet és a szadomazochizmust is. Számos esetben erős forráskritikával kell élnünk az efféle devianciák felbukkanása esetén, hiszen a *borderline*, a *weirdo* vagy a *freak* jól jövedelmező ohiói brand lett. *Are we not men? We are Devo!* Kretének vagyunk! – hirdeti büszkén a DEVO együttes, és ha valaki igazán ijesztőt akar látni, akkor ne az akroni csapat nyolcvanas évekbeli kipolírozott újhullámos videóit nézze, hanem a kézikamerával felvett koncertfelvételeket a hetvenes évekből. Már akkor világos volt ugyanis, hogy ezek a fiúk nem viccelnek.

Nem tudni, mennyire tudatos, hogy Nabokov *Lolitája* is a fiktív ohiói Beardsley College-ban kezdődik, s azt sem tudni, mennyire fontos *A bárányok hallgatnak*ban, hogy Buffalo Bill első áldozatával Ohióban végez, de az már biztos nem véletlen, hogy Kurt Vonnegut ugyan Indianapolisról mintázta a *Bajnokok reggelije* és a *Mesterlövész* elképzelt helyszínét, Midland Cityt, ám e regényekben – melyek a nevetséges módon elhibázott életek katalógusai – a település már ohiói városként jelenik meg.

Talán az eddigiekből is kiderült, hogy minden nevetségessége és furcsasága ellenére valahogy megszerettem ezt a vidéket, talán azért, mert én is hasonló helyről, Rákoscabáról származom, amit legvehemensebb lokálpatriótái sem tekintenek még ma sem a főváros részének,

12 Fred HUNT, *Top 10 Criminals That Prove Cleveland is the Serial Killer Capital of America*, TopTenz 2013. november 4., www.toptenz.net/top-10-criminals-that-prove-cleveland-is-the-serial-killer-capital-of-america.php.

és a jelek szerint ez egy darabig így is marad. Őszintén meg tudnak nevetetni ezek a daytoni helyzetek még mindig. Például amikor az idősebb fekete taxist *sirként* szólítom meg, ő pedig *bossként* szól vissza, s ettől fogva mindketten gyanakodva lessük a másikat, hogy ez most debil vagy provokál. Talán a legszívzorítóbb tapasztalat Daytonban elmenni Oregon Districtbe, ami afféle pár utcányi kipofozott romantikus skanzen a régi időkből. Az itteni kis *art shop*okban, kávézóknak, könyvesboltokban, afféle színes minigettóban lógatja a lábát a helyi kisvárosi alternatív közönség, akiknek minden gesztusukkal, viseletükkel, járásukkal, beszédükkel fontos megjeleníteni, hogy ők kilógnak, ők mások, ők könyvet olvasnak, és tudják, hogy Berlin az *really cool*, ráadásul a The Neon nevű alter-moziban jelen szöveg írásakor többek között épp a *Saul fia* megy. E célcsoportra amúgy egész kulturális iparágak épültek Amerikában.

Talán nem mondtam, hogy a *grunge* olyan karakterei származnak Ohióból, mint Dave Grohl (Nirvana és Foo Fighters) vagy az Afghan Whigs, de ez talán már unalmas is. A dacosan vállalt, sokszor épp a középnnyugatról származó nonkonformista másság persze, mint ez talán kiderülhetett az eddigiekből, van, hogy kiszabadul innen, és lesz belőle valami nagyon más és valami nagyon amerikai, mint Elvis, Madonna, Iggy Pop vagy a Nirvana.

De aztán olyan is van, hogy sose szabadul ki. 1992 elején nagy vígan újságotam Valnek, idősebb kolléganőmnek, hogy megyek New Yorkba, ráadásul életemben először. Aggodalmas arccal kérdezte, hogy nagyon fontos-e odamennem, mire én, hogy mi lenne fontosabb Amerikában, mint elmenni New Yorkba? Na, ő semmi pénzért nem menne oda, mondta Val. Hányszor volt már ott? – kérdeztem. Mire Val, őszinte ijedelemmel a hangjában: Isten őrizz, egyszor sem!